

ja utemeljeno, od pristojnega okraj-
šolskega sveta podpirano prošnja do-
ga učitelja.

V mojem slučaju pa ni niti pristojni
okrajni šolski svet Gornjegrajski na pod-
lagi sejnega sklepa nobenega tozadevnega
predloga stavil, tudi nisem sam za preme-
ščenje prošil.

Imenovani c. kr. deželni šolski svet je
v mojem slučaju neopravičeno ravnal z
menoj tako, kakor da je bila nad menoj
izrečena disciplinarna kazenska razsodba;
zakaj le v tem slučaju mu pristojno v smi-
slu določb § 15. zakona z dne 25. febr.
1. 1888 neomejena pravica, učiteljske osebe
prestavlja po lastnem preudarku. Ker pa
ni bila nad menoj izrečena nobena kazenska
razsodba, niti nisem bil v nobeni dis-
ciplinarni preiskavi, je jasno, da me je
c. kr. deželni šolski svet prestavil iz vzrok-
ov, ki bi ne smeli biti merodajni in je
torej s svojim tozadevnim sklepom kršil
zakon.

Kolikor sem mogel doznati, je on to
nezakonito premeščenje odredil na neutem-
eljeno pritožbo c. kr. politiške ekspoziture
v Mozirju, oziroma ces. kr. namestnijske v
Gradcu, ki si je krivo domišljala, da bo z
mojim premeščenjem onemogočila politiški
občini Kókarje izvrševanje sklepov občinskega
odborna glede zakonite ravnopravnosti
slovenskega jezika in da bodo potem
območnik tudi njene odločne zahteve, naj
se državni in deželni uradi ravnajo po
določbah člena XIX. državnega osnovnega
zakona z dne 21. dec. 1. 1867., državnega
zakonika broj 142. Pri tej občini sem bil
namreč opravljal službo občinskega tajnika
skozi 8 let ter sem kot občinski uradnik
izvrševal po županovem naročilu tozadevne
sklepe občinskega odbora. Govori pa se
tudi, da je za moje premeščenje baje de-
lovala politiška slovenska ljudska stranka,
dasi se nisem nikdar podajal na polje agi-
tacije proti njej. Naj si bo kakor hoče, c.
kr. deželni šolski svet nima niti pravice
niti dolžnosti, služiti neutemeljenim in ne-
zakonitim zahtevam vladnih organov, ozi-
roma politiških strank, temveč je njegova
dolžnost, gledati na korist šolstva in učitelj-
stva v deželi, se ravnati vedno le po
šolskih zakonih, oziraje se na določbe drž-
avnega osnovnega zakona z dne 21. dec.
1. 1867., drž. zakonika broj 142.

S svojim nezakonitim ravnanjem je c.
kr. deželni šolski svet pokazal onim mno-
gobrojnim učiteljskim osebam, ki bi rade
prišle v drug kraj, a tega potom prošnje
ne morejo doseči, primerno pot, naj se
podajo dovoljenim načinom v borbo proti
politiškim oblastim za zakonito ravnopravnost
slovenskega jezika, oziroma naj nastopijo
kot državljani proti slovenski ljudski
stranki, saj smejo potem z ozirom na
moj slučaj utemeljeno upati, da jih bo c.
kr. deželni šolski svet sporazumno z de-
želnim odborom na uslugo tej politiški
stranki, oziroma vladnim organom na račun
davkoplačnikov prej ali slej prestavil
v drug službeni kraj. Take persekucije bi
spravile šolstvo in učiteljstvo v deželi in
državi v neznošen položaj.

3. Proti nezakonitemu ukazu deželnega
šolskega sveta z dne 17. septembra 1912,
broj 3 1050/5 12, je vložil krajni šolski svet
na Gorici eno pritožbo na c. kr. naučno
ministrstvo po odvetniku dr. V. Kukovec
v Celju, a drugo z dne 19. oktobra 1912,
broj 120, neposredno brez odvetniškega
posredovanja, a eno sem vložil jaz pod-
pisani pritožitelj. C. kr. naučno ministrstvo
pa je vse tri pritožbe z izpodbijanim od-
lokom zavrnilo.

Razlaganje izpodbijanega odloka, da
nisem s premeščenjem iz službenih ozir-
ničesar utrpel na svojih službenih dohod-
kih, je istinito, toda njegova trditve, da
sme c. kr. deželni šolski svet takšno pre-
meščenje izvršiti po lastnem preudarku,
je v kričečem nasprotju z določbami § 15.
zakona z dne 25. februarja 1888, dežel.
zakonika broj 15, ki vendar jasno in do-
ločno naštevajo pogoje, kdaj sme ces. kr.
deželni šolski svet premeščenje iz službenih
oziraj po lastnem preudarku izvršiti. V
mojem slučaju ni bil podan nobeden teh
pogojev, zato je c. kr. deželni šolski svet
obenem kršil tudi pravice okrajnega šol-
skega sveta Gornjegrajskega, saj ga je kot
merodajno šolsko oblast neopravičeno iz-
ključil iz sodelovanja „lastnega preudarka“
in je obenem kršil tudi moje učiteljske in
državljanke pravice; zakaj onemogočil mi
je s silo bivati v kraju, v katerem sem
hotel še nadalje izvrševati svoj učiteljski
poklic in službo občinskega tajnika.

4. Kakor je iz pritožbe krajnega šol-
skega sveta na Gorici z dne 19. oktobra
1912, broj 120, na c. kr. naučno ministrstvo
razvidno, je ces. kr. deželni šolski svet s
svojim nezakonitim ravnanjem provzročil
gmotno škodo tudi šolski občini na Gorici.

Predlagam, naj se blagovoli ta pritožba
rekvirovati.

5. Iz moje prošnje na ces. kr. deželni
šolski svet z dne 5. nov. 1912 in iz dopol-
njujoče naknadne prošnje z dne 2. febr.
1913 je razvidno, da mi je c. kr. deželni
šolski svet s svojim nezakonitim ravna-

njem provzročil mnogo gmotne škode in
velikih selitvenih stroškov, kakor sledi:

a) za onemogočeno mi uživanje moje
lasti in postranskih zaslužkov na Gorici v
vsakoletnem znesku 900 K.

b) enkratno škodo 194'46 K.

c) s selitvijo združenih stroškov 927'77 K.

d) izguba 6% obresti od vsote 927'77

kron od dneva preselitve.
Predlagam, naj se blagovolita obe zgo-
raj omenjeni prošnji z vsemi prilogami
vred rekvirovati od c. kr. deželnega šol-
skega sveta.

Provzročili so se mi toliko večja gmotna
škoda, oziroma večji selitveni troški in
mного naporenega nujnega dela, ker mi je
bilo glasom priloge B ukazano službo v
Dobju nastopiti že 1. oktobra 1912, a sem
dekret sprejel dva dneva pozneje, t. j. dne
3. oktobra 1912.

Ako bi bil c. kr. deželni šolski svet
zakonito ravnal, t. j. ako bi si bil on prej
od okrajnega šolskega sveta Gornjegraj-
skega izposloval tozadevni predlog, potem
bi bil on odgovoren le za moje službene
dohodke in za moje selitvene stroške, in
sicer za poslednje le v oni meri, ki je v
naredbi c. kr. deželnega šolskega sveta z
dne 18. decembra 1904, broj 14.408, dolo-
čena. Ker se pa on ni držal določb zakona
z dne 25. februarja 1888, ga smatram v
smislu določb državljankega zakonika od-
govornega

a) za vse dokazane resnične selitvene
stroške brez ozira na mero ravnokar na-
štete naredbe,

b) za vse svoje izvenslužbene dohodke
na Gorici in

c) sploh za vso provzročeno mi škodo.

6. Krajne šolske razmere na Gorici
niso zahtevale, naj bi se jaz drugam pre-
mestil, temveč one so zahtevale uprav na-
sprotno, naj bi jaz še nadalje tam ostal,
kar je razvidno

a) iz zapisnikov vsakoletnega uradnega
nadzorovanja šole na Gorici po ces. kr.
okrajnem šolskem nadzorniku, ki vsebujejo
zadovoljivo kvalifikacijo.

Predlagam, naj se blagovolijo ti za-
pisniki rekvirovati;

b) iz ekspresne prošnje krajnega šol-
skega sveta na Gorici na ces. kr. deželni
šolski svet, naj sklenjeno premestitev pre-
kliče ali vsaj odloži tako dolgo, da se na
Gorici uredi šolski stavbeni račun — pri-
loga C —

c) iz dveh pritožb krajnega šolskega
sveta na Gorici proti tozadevnemu ukazu
c. kr. deželnega šolskega sveta na c. kr.
naučno ministrstvo — priloga D —

d) iz javne zahvale občinskega odbora
Kócarskega in krajnega šolskega sveta na
Gorici, priobčene mi povodom moje prese-
litve v Dobje v štirih slovenskih časopi-
sih in

e) iz priloge C, priložene moji prošnji
na c. kr. deželni šolski svet z dne 5. nov.
1912, oziroma z dne 2. februarja 1913 za
povrnitev selitvenih stroškov in za povra-
čilo provzročene mi gmotne škode, v ka-
teri je uradno potrjeno, da me je bila po-
litiška občina Kókarje, ki je obenem šolska
občina za Gorico, v letu 1911 zbog mojih
zaslug za šolo in občino imenovala svojim
častnim občanom.

7. Čutim se dolžnega se zoper izpod-
bijani odlok pritožiti na visoko ces. kr.
upravno sodišče,

a) da dokazem visoki ces. kr. naučni
upravi, da je ona v tej zadevi v pravni
zmoti, naj bi spoznala, da je v veliki ko-
risti ne samo slovenskega, temveč tudi
vsega avstrijskega ljudskega šolstva in
učiteljstva in da je nujno potrebno, naj se
šolske oblasti v vseh slučajih točno drže
zakonov, sicer bodo v deželah in državi
ustvarjale nered, ki vodi navzdol in zbuja
upravičeno nezadovoljnost in nevoljo proti
predstojnikom ter ustvarja pogoje upora.
Višji morajo biti svojim podrejenim vzor
pravičnosti in spoštovanja zakonov; zakaj
pravičnost je podlaga države;

b) da obvarujem svojo družino in sebe
ter v danih slučajih tudi učiteljstvo pred
škodo in krivico;

c) ker se čutim kot učitelj ne samo
podložnika šolskih oblasti in c. kr. državne
naučne uprave, temveč tudi zavednega ude-
leženca v verigi šolske organizacije v deželi in se
kot državljan slovenske narodnosti zave-
dam ne samo svojih stanovskih dolžnosti,
temveč tudi svojih učiteljskih in državljan-
skih pravic ter ne morem prenašati, da bi
se z menoj in sploh z učiteljstvom neza-
konito ravnalo.

Obračam se torej na visoko ces. kr.
upravno sodišče kot na visokega čuvaja
zakonov v državi za odpomoč,

proseč:

Visoko c. kr. upravno sodišče blagovoli
po izvršeni javni ustni obravnavi za pravo
spoznati:

1. Izpodbijani odlok c. kr. naučnega
ministrstva se kot v zakonu neutemeljen
razveljavi.

2. C. kr. deželni šolski svet štajerski
je s svojim sklepom z dne 17. sept. 1912,
broj 3 1050/5 12, a c. kr. naučno ministr-
stvo je s svojim izpodbijanim odlokom

kršilo določbe zakona z dne 25. februarja
1888, deželnega zakonika broj 15.

3. C. kr. deželni šolski svet štajerski
je dolžan meni podpisane pritožitelju v
smislu določb državljankega zakonika iz
deželnega šolskega zaklada nakazati:

a) ugotovljeni znesek kot povračilo
vseh dokazanih, oziroma samo ob sebi
umevnih stroškov selitve brez ozira na mero
naredbe štajerskega deželnega šolskega
sveta z dne 18. dec. 1904, broj 14.408;

b) ugotovljeni znesek s premeštitvijo
mi enkrat za vselej prizadete ter dokazane,
oziroma samo ob sebi umevne gmotne
škode;

c) dokazane vsakoletne odhodke na
mojih izvenslužbenih dohodkih na Gorici
v obliki vsakoletne osobne doklade, za-
čeni z dnevom moje preselitve, t. j. z 20.
oktobrom 1912, tako dolgo, dokler me za-
konito ne premesti iz službenih oziraj v
kateri drugi, meni ugajajoči službeni kraj
z enako visokimi izvenslužbenimi dohodki,
d) vse stroške pričujoče pritožbe ter
e) 6% obresti po meni za selitev v
gotovini izplačanih zneskov, oziroma od-
vzetih mi postranskih dohodkov.

Dobje, pošta Planina — Štajersko,
dne 16. svečna 1913.

Radoslav Knaflič,
nadučitelj.

Zaveza in — Družba sv. Mohorja.

Odgovor odbora Družbe sv. Mohorja
— glej zadnji štev. Učit. Tov. — ki ga
je prejela naša Zaveza na svoj dopis glede
na Pregljevo po vsebini in obliki nič vredno
„povesi“ (Preslepljeni in oteji), omenja tudi
mene. Zato se mi zdi potrebno, da zadevo
nekoliko pojasnim, in sicer popolnoma
kratko in popolnoma stvarno.

1. Za razpisano nagrado nisem kon-
kuriral kot učitelj in mi odbor tudi ni pri-
sodil prve nagrade kot naprednemu učitelju,
temveč kot pisatelju „Treh rodov“, ki so
se mu zdeli kvalitativno boljši od odklo-
njenih spisov pisatelja Meška in drugih.
Ako sedaj odbor s tem dejstvom dokazuje
svojo naklonjenost do naprednega učitelj-
stva, kažoč na mojo napredno učiteljsko
zavednost, je to jako neokusno, ker nisem
jaz od družbe kot napredni učitelj nikoli
ničesar zahteval in se ji kot tak nikoli
nisem vsiljeval. Pisal sem zanjo — v prvi
vrsti na prigovarjanje rajnega dr. Sketa
— ker sem bil mnenja, da je Družba sv.
Mohorja nestransko kulturno in knji-
ževno društvo, kjer je mesta vsem kulturnim
in literarnim delavcem, ki mislijo po-
šteno in delajo resno.

2. Polemika, ki je nastala potem, ko
so izšli moji „Trije rodovi“, med tajnikom
in društveniki, priča, da reklamirajo kle-
rikalci Družbo sv. Mohorja zase in da ne
marajo nestranskarstva. Samo slepota takih
fanatikov ne more ločiti osebe od stvari.
Monsig. V. Podgore, tajnik Družbe, mi je
dne 25. oktobra 1909 pisal: „V stvari ob-
čudujem Vaše fino opazovanje... Upam,
da nam zopet kaj napisete...“ Fanatikom
ni bilo treba nič opazovati, ker se jim je
knjiga takoj, ko so jo dobili v roke, izpre-
menila v — liberalno pošast!

3. Isti duhovni gospod mi je pisal dne
16. aprila 1910: „... Torej pišite zopet
kaj... s kakim pseudonymom za nekaj
časa, dokler vam nekateri duhovniki Va-
ših grehov ne odpustijo...“ Torej: gospod
Podgore ni hotel imeti mojega sodelova-
nja, ker sem učitelj naprednega mišljenja,
sicer bi mi ne svetoval skrivanja za tujimi
imeni; ampak brzkone si je želel mojega so-
trudništva zato, ker so bili moji spisi po
volji Mohorjanom — izvzemši fanatične
duhovnike.

4. Ker pa mi moje prepričanje in po-
štenje ne dovoljujeta slepomishenja in skriva-
vanja, čeprav bi bil zato še tako bogato
honoriran, sem odgovoril povabilu gospoda
Podgorca — z molkom. Ker jim je na poti
moja pripadnost napredni učiteljski orga-
nizaciji, naj sedaj z njo zase ne delajo re-
klame, saj so mi sami svetovali, naj za-
tajim svoje ime! Naprodaj nisem za nobeno
ceno in pod nobenim pogojem!

Kar se ostalega odgovora, oziroma za-
govora odbora Družbe sv. Mohorja tiče, je
mnenje to-le:

1. Tudi spisov tovariša Kostanjevca
in Trošta ne sprejema Družba zato, ker
sta pisatelja po stanu učitelja, ampak zato,
ker sta dobra pisatelja. Tako dokazovanje
naklonjenosti do naprednega učiteljstva je
prisiljeno.

2. Monsig. V. Podgore, tajnik Družbe,
je poznal spis dr. Preglja, preden je izšel
v tisku. To trdim apodiktčno. Če treba,
dokažem!

3. Trditvi, da bi bil prof. Apih odobril
spis, ne morem verjeti, ker je bil prof.
Apih socialno in literarno preveč izobražen
mož, nego da bi mogel odobriti tak nest-
vor. Prof. Apih seveda sedaj ne more
več govoriti, ker je — mrtev.

4. Imenovati Cankarjevega „Martina
Kačurja“ v eni sapi s Pregljevimi pamfle-

tom je za olikanega človeka nedostojno.
Cankarjev „Martin Kačur“ je umetniško
delo — tragedija bednega učiteljskega živ-
ljenja, „Preslepljeni in oteji“ — krivično
imenovana povest — pa so ploha sirovih
besed, ki jim vihra spredaj in zadaj iz
tendencioznosti perjanica sovražnosti, na-
dutosti in fanatične prismsukljenosti!

5. Kdor ponuja ali pa celo morda zago-
varja tako hrano v desetisoč porcijah, ta
nima sam nobenega okusa; a podpiranje
njegovega otrovalnega rokodelstva je z
moralnega stališča nedopustno, torej bi bilo
tudi neopustno!

V Idriji, 24. februarja 1913.

E. Gangl.

Slovenska mestna ljudska šola v Gorici.

Gorica, 24. febr. 1913.

Kakor trdi sobotna »Soča« in kakor
nam kažejo poročila drugih listov, se bo-
rijo z verno in doslednostjo Slovenci v
tržaškem mestnem svetu za slovensko šol-
stvo v mestu. V okolici so slovenske šole,
ali v mestu samem pa jih večina tržaškega
mestnega sveta ne privoli za nobeno ceno.
V proračunski debati odmevajo leto za
letom opravičene zahteve tržaških Slo-
vencev za slovenske šole v mestu samem,
ali večina jih odklanja, trdeč, da je že dosti
poskrbljeno za Slovence z okoličanskimi
šolami. Letos je bilo isotakovo. V debati pa
se je bil oglašil tudi socialni demokrat dr.
Puecher, ki je predlagal, naj občina pos-
krbi za Slovence v mestu v šolskem pog-
ledu s sprejetjem v mestu obstoječih Ci-
ril-Metodovih šol v režijo občine. Dajal je
tudi pouk, kako naj se te šole municipalizirajo,
da se bodo čutili slovenski otroci,
prišedši iz teh šol, dobre Tržičane. Pue-
cher se je pokazal s svojim govorom za
večjega Italijana, nego je italijanska libe-
ralna večina, ki je odklonila seveda slo-
venske zahteve in Puecherjev predlog.

List »Il Piccolo« se je obirno bavil
s Puecherjevim predlogom ter se vspel
do trditve, da Slovincem ne gre pravza-
prav za slovenske mestne šole v Trstu,
marveč za politiško afirmacijo. »Piccolo«
je menil, če bi tržaška občina otvorila
Slovincem mestne šole, da bi ne pošiljali
svojih otrok vanje, marveč še nadalje v
svoje privatne šole, zadovoljili bi se s po-
litiško afirmacijo — kakor se je to zgodilo
v Gorici pred leti, ko je bila Goriska obči-
na prisiljena odpreti slovenskim otrokom
ljudsko šolo.

»Piccolo« pač že sam dobro ve, da
primera z Gorico ne drži, ali ker mu manj-
ka dobrih argumentov v boju proti slo-
venskim šolam v tržaškem mestu, se po-
služi tudi slabega, samo da je nekaj rekel.
Slovinci v Trstu bi brez dvoma pošiljali
svoje otroke v mestne slovenske ljudske
šole, seveda morajo biti to poštene slo-
venske ljudske šole, brez primesi Puecher-
jevih željic in takih, kakršne bi imeli ita-
lijanski liberalci, ki pa se krijejo s Pue-
cherjevimi. Slovenci v Gorici bi pošiljali
radi svoje otroke v slovenske mestne ljud-
ske šole, samo otvori naj jih mesto. Da pa
ne pošiljajo svojih otrok v Podturen, na
periferijo mesta, to je pa umevno. Kdo bo
na primer iz Gosposke ulice pošiljal svo-
jega otroka v šolo v Podturen? Saj bi ne
bil gotov noben dan, da mu pride otrok živ
iz šole. In kako naj bi hodili dan na dan
dolgo pot po štirikrat? Šolo pohaja nekaj
otrok iz bližine, drugih umevno ni in jih
tudi ne bo. Slovenska mestna ljudska šola
pa bi bila hitro polna, kakor bi se postavili
mestni očetje na kulturno stališče ter
otvorili na primernih krajih Slovincem po
trebne šole. Potrebne šole, več šol, ne le
ena! Kakor je sedaj, se nahajajo slovenski
otroci v šolskem domu, v Narodni šoli na
Blanci, na vadmih, pa tudi v italijanskih
ljudskih šolah jih je dosti in celo pod stre-
ho Schulvereina. Italijani v Gorici pridno
vabijo slovenske otroke v otroške vrtnice,
rikreatorije, ljudske šole. Mati Slovenka,
oče Slovenec, sinček pa v italijanski šoli.
Ni še dolgo tega, ko je piscu tega članka
čeden slovenski deček na vprašanje: V ka-
tere šole hodiš? odgovoril: v citizenske.

Boj za slovenske ljudske šole v Gorici
v mestni upravi je nekako potihnil. Iz za-
dnjih let imamo beležiti le protest Na-
rodnega odbora proti zgradbi nove ita-
lijanske ljudske šole v ulici Leopardi. Tam
je bilo zopet enkrat povedano, kaka kri-
vica se godi Slovincem v Gorici glede
ljudskega šolstva, in poklicani faktorji so
bili zopet enkrat opozorjeni na tisto kari-
katurno ljudske šole Podturnom.

Pred nekaj leti je bil izšel v »Edino-
sti« članek, ki je nasvetoval, naj bi se za
začetek šolskega leta slovenski starši v
Gorici zedinili, da vpišejo vsi svoje otroke
v šolo Podturnom. Vpisanih bi bilo toliko,
da bi jih v to šolo ne mogli sprejeti, vršile
bi se intervencije pri šolski oblasti in v
ministrstvu na Dunaju, in storiti bi se mo-
ralo, kar treba od strani šolske oblasti in
municipija. Nasvet je vedno vreden, da se

ga jemlje v pretres, kakor se mora sploh začeti iznova boj za slovensko šolstvo v Gorici. Tako kakor je sedaj pač ne more in ne sme ostati še kdo ve koliko časa! Ne gre nam za političko afirmacijo, gre nam za kulturno potrebo, borimo se za najelementarnejše pravice na šolskem polju v goriškem mestu, ki pa jih moramo prejalislej doseči z vztrajnim in doslednim delom!

Iz koroških učiteljskih krogov.

Dobro znani dr. Karl Tumlirz v Gradcu nam zopet ponuja svoje nemške slovnice. Poslušajte, kaj nam piše! Wien, Leipzig, den, meseca prosinca 1913.

Slavno šolsko vodstvo!

Podpisana založna knjigarna pošilja en iztis ravno izišle knjige.

Tumlriz — Deutsches Sprachbuch für nichtdeutsche Volksschulen. III. del, cena vezane knjige 1 K 80 vin, ter naproša sl. vodstvo, naj knjigo pregleda in na šoli uvede. Vsi trije deli so odobreni od visokega c. kr. ministrstva za nauk in bogočastje.

Prva dela se že daljši čas vporablja na mnogih šolah z izvrstnim uspehom in sta izredno priljubljena; s III. delom je knjiga popolna.

Avtor navaja v tej knjigi znana berila s podobnicami, da daje vsakemu berilu nekoliko vprašanj v slovniški smeri in zasleduje seveda tudi smoter sistematičnega dela.

Kaj posebno novega nam g. dr. Tumlriz ne prinaša s to knjigo. Takih slovnice imamo že v precejšnjem številu na knjižnem trgu. Mi učitelji jih dobivamo, jih seveda tudi čitamo in jih potem spravljamo v šolsko knjižnico. A nobena teh knjig ni vredna, da bi se uvedla na naših utrkvističnih šolah. Vse — seveda tudi Tumlrizova vadnica — imajo samo pomen, oziroma vrednost za učitelja, da se ta seznanja s posamnimi stališči raznih avtorjev. Mi učitelji bi bili pravi bedaki, če bi se ravnali po besedilu Tumlrizove vadnice; zakaj snov za slovniške vaje dobivamo iz pouka samega; potem imamo tudi čitauko, ki stane 2 kroni 30 vinarjev, in ta nam zadostuje tudi v slovniškem oziru. Poznavalec naših utrkvističnih šol dobro ve, da more učitelj pri vsakem berilu izvesti vse slučaje slovniških vaj. Zatorej mi koroški slovenski učitelji odklanjamo z vso odločnostjo uvedbo Tumlrizove vadnice na naših šolah. Tumlriz hoče prodajati knjigo po kroni in 80 vinarjev. Lepa hvala, gospod vladni svetnik!

Nemška propadla stranka pošilja pod pokroviteljstvom Celovških trebušnikov poziv, da bi učitelji pristopili k nemški koroški socialistični stranki. Pišejo, da ta stranka se ne bo brigala za Waldnerja in Pacherja. Mi jim pa odgovarjamo: Metnitz, Lemisch in Hönlinger se čutijo zaradi doživljenih porazov slabi, zato so se spomnili zopet učiteljev. Potemtakem hočejo združiti učiteljske moči pod pretezo nemškega socializma. Drugih bolečin ne počutijo!

Jubilej Zaveze.

Vzpored koncerta, ki se bo vršil po učitelstvu ob petindvajsetletnici naše Zaveze v Ljubljani, je določen definitivno. K zadnji okrožnici pripomnimo, da nam je obljubil naš najodličnejši tovariš skladatelj, da zloži do Velike noči nalašč za to slavje 1 moški in 1 mešani zbor. Takoj po Veliki noči se razpošljejo partiture društvenim predsednikom, ki naj jih nemudoma izroče vsem prigašenim pevcom in pevkom. Poudarjamo, da je rok zglasitve podaljšan samo do 16. marca. Zglasiti se je treba pri društvenem predsedniku, ki odpošlje podpisane prijavnice načelniku pevskega in koncertnega odseka, tovarišu V. Rusu, učitelju v Kranju. Društveni predsedniki naj prijavijo do določenega časa istemu tudi okr. zaupnike - pevovodje. Ti naj poleg poskrbe, da se vrši vsaj ena skupna pevska izkušnja v dotičnem okraju; morda ob priliki pomladanskega zborovanja. Skupni generalni pevski vaji sta samo dve: prva na binkoštni torek v Ljubljani, druga pa istotam dopoldne na dan koncerta. — Koncertni odsek.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 2. marca t. l. ob 1/23. uri popoldne v Velenju po običajnem vzporedu. K polnoštevilni udeležbi vabi vladno odbor. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo v četrtek, 6. dne sušca 1913 točno ob 10. uri.

Vzpored: 1. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 2. Dopisi ter razprava o njih. 3. Spominsko zborovanje ob priliki 25letnega obstanka našega društva. 4. „Daj nam naš vsakdanji kruh.“ 5. Predlogi, slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi odbor. Učiteljsko društvo za Laški okraj zboruje v nedeljo, dne 2. sušca 1913, ob 10. uri dopoldne v šoli na Zidanem mostu po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Predavanje tov. Jak. Pukmeistra.
4. Slučajnosti in predlogi.

K polnoštevilni udeležbi vabi vse p. n. učlanjeno učiteljstvo odbor.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer zboruje dne 6. marca t. l. pri Sv. Križu ob 1/211. uri.

Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. „Iz domoznanstva,“ predava gospod ravnatelj Robič.

4. „Naš položaj,“ predava tovariš J. Tomazič.

5. Slučajnosti. Tovariši in tovarišice pridite vsi brez izjeme!

Slovenjebistriško učiteljsko društvo ima svoje redno zborovanje v četrtek, dne 6. marca 1913, ob 1/210. uri predpoldan v hotelu „Avstrija“ v Slov. Bistrici.

Vzpored mu bo nastopen: 1. Nagovor predsednika. 2. Zadnji zapisnik. 3. Dopisi. 4. Predavanje g. profesorja dr. Lj. Pivka. Tema: Šolstvo na Bolgarskem. 5. Poročilo blagajnika o društvenem gmotnem stanju. 6. Slučajnosti.

Četrta točka dnevnega reda bo za slehernega zanimiva, zaradi tega se nadeja odbor polnoštevilne udeležbe članov in članic; tudi od njih uvedeni gostje nam bodo dobro došli. Torej na snidenje!

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Dne 3. februarja 1913 je poslala Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem vsem včlanjenim slovenskim učiteljskim društvom na Štajerskem okrožnico, pozivljajoč jih, da naj nemudoma, saj pa do 15. februarja 1913, vodstvu Zveze naznanijo vse one tovariše, ki so bili pri zadnjem vojaškem naboru že na podlagi določb novega brambnega zakona potrjeni k vojakom.

Uspeh te okrožnice je bil ta-le: 1. Učiteljsko društvo za politički okraj Ljutomer je naznanilo tovariša Janko Bankarta, učitelja na okoliški šoli v Ljutomeru; 2. Učiteljsko društvo za slovenski okraj je naznanilo tovariša Jožefa Šerbeca, učitelja pri Sv. Janžu pri Spodnjem Dravogradu;

3. Negativna poročila so poslala: a) Učiteljsko društvo za ormoški okraj; b) Učiteljsko društvo za celjski okraj; c) Savinjsko učiteljsko društvo; d) Učiteljsko društvo za mariborsko okolico; d) Učiteljsko društvo za kozjanski okraj.

4. Nobenega odgovora na okrožnico niso dala sledeča društva:

- a) Brežiško-sevniško učiteljsko društvo;
- b) Gornjegrajsko učiteljsko društvo;
- c) Konjsko učiteljsko društvo;
- d) Učiteljsko društvo za Laški okraj;
- e) Št. Lenartsko učiteljsko društvo;
- f) Ptujsko učiteljsko društvo;
- g) Slovenjebistriško učiteljsko društvo;
- h) Šaleško učiteljsko društvo;
- i) Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo.

O tem uspehu okrožnice med slovenskim štajerskim učiteljstvom se je poročalo štajerskemu „Lehrerbundu“ v Gradec, ki rabi podatke o učiteljih-vojakih za prihodnje zasedanje štajerskega deželnega zbora. Vodstvo zveze.

Goriško.

Deželno učiteljsko društvo za Goriško-Gradiščansko vabi k rednemu letnemu zborovanju, ki bo dne 6. marca 1913, ob 11. uri predpoldne pri „Zlatem jelenu“ v Gorici. Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Računski sklep za leto 1912. 3. Proračun za leto 1913. 4. Volitev pregledovalcev računov v smislu § 10. društ. pravil. 5. Morebitni predlogi, ki naj se naslovijo na predsednika pred zborovanjem.

Književnost in umetnost.

»Zvonček« objavlja v 3. letošnji številki to lepo in izbrano vsebino: 1. Fr. Rojec: Pomlad se bliža! 2. Sušec. Vinjeta. 3. Ivo Trošt: Vodna Vila. (Konec.) 4. Milan Dolinar: Štirje bogatini, ki so osiroteli. 5. Davorinov: Ali ste jo videli? Pesem. 6. E. Gangl: Solnčece na solncu. Pesem. 7. Nadica in stara mati. Podoba. 8. Iva: Dobrota je sirota. 9. Iva: Hrast in bor. 10. Pavel Strmšek: Zgodovina. 11. U. T.: Veliko slovansko drevo. 12. Jan Reginov: Nedolžni cvet. Pesem. 13. Cvetko Gorjančev: Mamica spijo. Pesem. 14. Otroka v gozdu. Podoba. 15. Cvetko Gor-

jančev: Špana. 16. Iva: Marijanove sanje. 17. Dr. Jakob Sket: Zlato in bogastvo v pregovorih. 18. Slepec. Podoba. 19. Pouk in zabava: Pomladna. (Pesem.) — Uganka. — Rešitev in rešilci. — Učenci svoje-mu gospodu nadučitelju. — Največje stvari na svetu. — Jakamij. — Kako Eskimojci računajo. — Šolsko gledališče v Krškem. — Zanimanje za Slovence. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

Politiški pregled.

* Zbližanje Avstrije in Srbije. Iz poročil o ministrskih konferencah na Dunaju posnemljejo politički krogi v Belgradu, da se je pričelo nekako zbližanje med Avstrijo in Srbijo, kar se da sklepati iz nameravane sistemizacije trgovinskih odnošajev med Avstrijo in balkanskimi državami, posebno pa med Avstrijo in Srbijo. Srbija si želi rešitev političko-gospodarskih odnošajev, na podlagi reciproci-tete. Srbski politički krogi pa bi želeli poznati najprej koristi, ki bi jih Srbija imela od teh dogovorov.

* Meščanski čehi in spravna pogajanja. Radikalni elementi med češkimi narodnimi strankami označujejo spravna pogajanja za razbita in pravijo, da pod sedanjo vlado, zlasti pod Hochenburgerjevim justičnim režimom ni misliti na obnovitev. Nasprotno pa se vodstvo Mladocške stranke izraža jako zmerno in oprezno in pravi, da si je vladne posredovalne predloge treba dobro ogledati, preden pade odločitev.

* Veleizdajniški proces v Sarajevu. Iz dobro informiranih krogov se poroča, da bo v kratkem sistiran veleizdajniški proces proti sarajevskim srednješolskim dijakom. Kazensko postopanje se bo nadaljevalo le še proti enem dijaku in to tudi samo zaradi motenja javnega miru.

* Cuvaj. Iz Zagreba poročajo: Kraljevi komisar Cuvaj je bil te dni skoro en dan tukaj. Toda prišel je ponoči in v noči tudi odšel. Kakor zatrjujejo, mu je bilo že večkrat namignjeno, naj odstopi, toda Cuvaj ima trdno zaslabo v prijateljstvu z ministrskim predsednikom Lukacsem, in to ga še drži na stolcu. Vkljub njegovi odsotnosti pa se čuti še vedno njegova kruta roka. Dijaka Gologaca, ki je bil obsojen v Jukičevem procesu na 6 mesecev, je dal Cuvaj sedaj izgnati s Hrvaškega za 5 let. Morda on tako razume jugoslovansko politiko?

* Nemški državni zbor je sklenil, da se odpravi postava proti jezuitom. Dne 19. t. m. je razpravljaval nemški državni zbor o predlogu poslanca centra, dr. Schädlerja, ki je predlagal, naj se odpravi postava z dne 4. julija 1872, ki prepoveduje jezuitski red v Nemčiji. Ta predlog je bil sprejet z glasovi centra, socialistnih demokratov, Poljakov in Alzačanov v vseh čitanjih.

* Angijske sufragetke. Sufragetke so se po celi državi pričele posluževati strašnega terorizma. V Edinburgu so polile vse poštne skrinjice za pisma z ostrimi tekočinami. V Birminghamu so zamašile vse ključavnice hišnih vrat in napravile zaradi tega med prebivalstvom splošno zmešnjavo. Naroda se polašča silna ogorčenost nad blaznim postopanjem sufragetk. Listi zahtevajo, naj se uvede tepežnica za te ženske, ali naj jih pa deportirajo na otoke y prognanstvo, da se tamkaj pokoljejo med seboj.

Jubilejska samopomoč.

89 članov še ni plačalo svojih prispevkov; prosijo se, da to store v kratkem. Trije člani niso poslali za upravne stroške (§ 6 b). Neki član oporeka, da se mu zaračunava položnica z 10 h, češ, da je dovolj 5 h; čemu potem še odpravni-na? Nekateri člani pa kar odbijejo 10 h. Tovariši in tovarišice, pomislite vendar, da pri vsakem delu je gotovo tudi kaj stroškov. Treba je plačevati davek, frankirati pisma, plačevati tiskovine itd. Za vse take stroške plačajo društveniki upravne po 30 h na leto. Ker ima odbor namen prenarediti pravila tudi v toliko, da ne bo treba onim društvom, kateri bodo člani društva 20 let, plačevati za posamezne smrtne slučaje, zato je vendar dolžnost odbora, da skrbi za to, da se v rezervno podporno zalogo kmalu nabere tolikšna vsota, da bodo obresti za imenovanj namen zadostovale. Če se pa obresti uporabljajo za upravne stroške, katere imajo itak društveniki po § 6 b plačevati, potem odbor svojega namena ne more uresničiti. Pri 10 h, katere plačujejo člani pri posameznih smrtnih slučajih, nima pa društvo nobenega dobička, ker 2 h stane položnica, 4 h je treba plačati poštni hranilnici za manipulacijo, 3 h je poštna znamka, 1 h pa kuverta. Zato se vsakemu članu, kdor ne pošlje 10 h, ozi-

roma kdor manj pošlje, zaznamuje to kot dolg in se mu v prihodnje toliko več vračuna, kar je menda pravilno, ker vse člane veže enaka dolžnost. Članov ima društvo sedaj 250; izmed teh bo moral odbor gotovo 4 izključiti, ker vkljub opominom ne store svoje dolžnosti. Vsa pojasnila za pristop k društvu »Samopomoč« daje načelnik, tovariš Ivan Schmeidek, učitelj v Krtini, pošta Dob.

Učiteljski konvikt.

»Društvo za zgradbo učiteljskega konviktia« je založilo tele knjige: 1. A. Rapè: Mladini. I. zvezek. Cena lično v platno vezani knjiž. K 1.50, s pošto 16 h več. 2. J. Slapšak: Spisi Mišjčkovega Julčka. I, II, in III. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več. 3. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov, ki sta oba lično vezana, je K 1.50, s pošto 16 h več. 4. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za šolsko mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh zvezkov brez poštne je 20 h. 5. Emil Adamič: Slava cesarju Francu Jožefu I. Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 3. 6. Besedilo k E. Adamičevi spevoigri. Cena 10 h. Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konviktia. Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva! Vse te knjige se naročajo in kupujejo v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.

Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!

Kranjske vesti.

—r— Prof. Ant. Skubic. Preteklo soboto je umrl prof. Ant. Skubic, ki je bil po Ljubljani dobro znan. Dosegel je visoko starost 78 let. Zadnja leta je živel v pokoju — bil je znan po svoji dobrotljivosti, ki so jo tuintam tudi zlorabili. Pokojnik je bil rojen v Paradišču pri Šmarju in je bil tudi tam znan kot »Jernačev gospodar«. V mladosti se je posvetil jezikoslovju — zanimal se je tudi za prirodne vede. Kot profesor je služil na gimnaziji v Gradcu, v Kranju in v Ljubljani. Mnogo se je bavil z Aristotelom — študij pa je slabo vplival nanj in je moral leta 1886. prenehati s poukom. Njegovi učenci se ga spominjajo kot dobrega — predobrega učitelja. Blag mu spomin!

—r— Propadanje kranjskega šolstva. Odkar stoji v naši deželi na krmilu klerikalci, gre z ljudskim šolstvom z brzimi koraki navzdol. Zaradi pomanjkanja učiteljstva, posebno moškega, je ostalo 165 sistemizovanih učnih mest nezasedenih. Na 31. mestih službujejo učitelji brez formalne učne sposobnosti (organisti, mežnarji, dosluženi vojaki, dijaki, duhovniki, otroške vrtnarice). Število moškega učiteljstva pojava leto za letom, dočim število učiteljic narašča. Učiteljev imamo na Kranjskem 492, t. j. 45 odstotkov, učiteljic pa 599, t. j. 55 odstotkov. Zaradi pomanjkanja moškega učiteljstva so se morale proti zakonitim določbam na raznih mestih za moške, tudi na enorazrednicah, nameščati učiteljice. Samo v kočevskem in novomeškem okraju so še učitelji v večini, in sicer za 6 odstotkov, oziroma tri odstotke. V Ljubljani je število učiteljev enako številu učiteljic; v vseh drugih okrajih je pa učiteljic več kakor učiteljev, in sicer je učiteljic v črnomalskem in litijskem okraju 51 odstotkov; v kranjskem okraju 52 odst.; v kamniškem okraju 54 odstotkov; v radovljiškem okraju 56 odst. v postojnskem okraju 57 odst.; v krškem okraju 58 odst.; v logaškem okraju 61 odstotkov in v ljubljanski okolici pa celo 67 odstotkov!

—r— Deželnozborska nadomestna volitev za volilno skupino Kamnik-Tržič-Radovljica se vrši dne 4. marca. Narodno napredni kandidat je gosp. Matija Marinček, c. kr. notar v Tržiču, klerikalni pa primarij deželne bolnice, g. dr. Vinko Gregorič.

—r— V Kranju je na štirirazredni deški ljudski šoli razpisano izpraznjeno mesto učitelja že v drugo, ker se prvič pravočasno ni nihče oglasil. Z deško šolo je združena obrtna nadaljevalna šola. Remuneracija za pouk na tej šoli je določena po novih predpisih, kar nudi precej poststranskega zaslužka. Prošnjo je treba vložiti službenim potom do 25. sušca t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kranju.